

Historia muzyki

Opis arkuszy egzaminacyjnych

Arkusze egzaminacyjne z historii muzyki zostały opracowane na dwóch poziomach:

- - podstawowym – Arkusz I (MHM-P1_1P-112)
- - rozszerzonym – Arkusz II (MHM-R1_1P-112).

Arkusz I zawierał 30 zadań, w tym 5 zamkniętych i 25 otwartych. Do arkusza dołączono płytę CD z nagraniem przykładami muzycznymi, potrzebnymi do rozwiązania trzech spośród 30 zadań. Tematyka zadań egzaminacyjnych obejmowała umiejętności z podstawy programowej.

Zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów. Egzamin na tym poziomie trwał 120 minut.

Arkusz II zawierał 20 zadań, sprawdzających wiedzę i umiejętności opisane w wymaganiach egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego. Do arkusza dołączono płytę CD z nagraniem przykładami muzycznymi, potrzebnymi do rozwiązania czterech zadań analitycznych. Zadania w tym arkuszu sprawdzały zarówno znajomość i rozumienie terminów oraz pojęć, jak i umiejętności korzystania z informacji oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej. Arkusz II składał się z trzech części. Część I stanowił test składający się z czternastu zadań otwartych i zamkniętych, które obejmowały wiedzę o muzyce z całego zakresu chronologicznego i sprawdzały wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań egzaminacyjnych z historii muzyki, głównie z poziomu podstawowego. Część II obejmowała analizę przykładów muzycznych (z dołączoną płytą CD), natomiast część III to wypracowania, które dotyczyły przemian gatunku suity w literaturze muzycznej oraz idei muzyki narodowej w twórczości kompozytorów rosyjskich w XIX wieku.

Zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów, w tym 20 punktów za test, 10 punktów za zadania związane z analizą materiałów źródłowych i 20 punktów za zadanie rozszerzonej odpowiedzi. Egzamin na tym poziomie trwał 180 minut.

Arkusz I – poziom podstawowy

Rozdział I

Najłatwiejsze dla zdających okazały się umiejętności dotyczące wiedzy na temat barokowych gatunków muzycznych, terminów i pojęć związanych z kulturą starożytnej Grecji oraz sprawdzające umiejętność słuchowego rozpoznawania funkcji utworów barokowych.

Umiejętności te były sprawdzane zadaniami 1, 2, 11.

Podobne umiejętności z zakresu znajomości gatunków muzycznych były sprawdzane w zadaniach 15 i 17, które jednak ze względu na typ zadania z luką okazały się dla zdających trudniejsze.

Przykładowe zadania ilustrujące sprawdzane umiejętności

Zadanie 1. (3 pkt)

- A. Starohiszpański taniec w takcie 3/2, w tempie wolnym, z charakterystycznym akcentem na drugiej, słabej części taktu, odznaczający się szlachetną powagą, to: menuet, sarabanda, allemande, polonez, gigue czy courante? Wypisz właściwą spośród podanych nazw.
- B. Podaj nazwę formy muzycznej, która może składać się z wymienionych powyżej tańców.
- C. Podaj nazwę epoki, w której forma ta się wykształciła.

Sprawdzane umiejętności:
Zdający zna i rozumie terminy określające gatunki muzyczne (I, 1.e)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
0,90%
Poprawny zapis rozwiązania:
A. sarabanda B. suita C. barok
Komentarz:
Znakomita większość zdających udzielała poprawnych odpowiedzi. Nielicznych błędnych odpowiedzi udzielano w podpunkcie A, niepoprawnie wybierając nazwę tańca, oraz w części C zadania, w której podawano wiek, a nie nazwę epoki.

Rozdział II

Umiejętności, które okazały się umiarkowanie trudne dla zdających dotyczyły:

- znajomości chronologii szkół kompozytorskich, notacji muzycznych;
- odczytywania informacji zarówno z tekstu literackiego, jak i muzycznego, z różnych epok historycznych;
- tworzenia informacji na temat różnorodności gatunkowej koncertów Johanna Sebastiana Bacha

Ilustracją tych problemów mogą być zadania 14, 16, 3, 7, 10, 30.

Zadanie 14. (1 pkt)

Uzupełnij tabelę, wybierając spośród podanych nazw epok.

średniowiecze renesans klasycyzm XX wiek

Lp.	Nazwa szkoły	Epoka
1.	szkoła rzymska	
2.	szkoła St. Martial w Limoges	
3.	szkoła mannheimska	

Sprawdzane umiejętności:

Zdający zna chronologię szkół kompozytorskich (I, 4.b)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,69%

Poprawny zapis rozwiązania:

1- renesans; 2 - średniowiecze; 3 - klasycyzm

Komentarz:

Zadanie zamknięte okazało się umiarkowanie trudne dla zdających. Wielu z nich miało duży problem z umiejscowieniem w czasie podanych szkół kompozytorskich. Udzielane błędne odpowiedzi świadczą o braku umiejętności w zakresie chronologii szkół kompozytorskich.

Zadanie 3. (3 pkt)**Hector Berlioz zapisał w swoim pamiętniku następujące zdanie:**

Pozwolić królować instrumentowi solowemu, nie wymagając abdykacji orkiestry – taki był zamiar, który Beethoven urzeczywistnił po raz pierwszy.

A. Podaj nazwę gatunku muzycznego, o którym jest mowa w powyższym cytacie.

B. Podaj dwa argumenty, które uzasadniają opinię wyrażoną przez Berlioza.

Sprawdzane umiejętności:

Zdający odczytuje informacje zawarte w tekście literackim, określa problem omawiany w tekście (II, 3)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,56%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. koncert
- B. symfonizacja koncertu
- C. wirtuozowska partia instrumentu solowego

Komentarz:

Zadanie otwarte, zawierające cytat z wypowiedzi H. Berlioza, badało umiejętności z zakresu standardu II. Wymagało zastosowania wiedzy dotyczącej znajomości cech twórczości L. van Beethovena w oparciu o zrozumienie tekstu literackiego. Stąd prawie połowa zdających miała problem z rozwiązaniem tego zadania i udzieleniem poprawnych odpowiedzi.

Rozdział III

Najtrudniejsze (trudne) okazały się umiejętności dotyczące znajomości twórczości kompozytorów (i to niezależnie od przedziału czasowego w dziejach muzyki), odnoszące się zarówno do znajomości zabytków muzyki staropolskiej, jak i utworów muzyki XX wieku i przynależności dzieł do stylu muzycznego.

Ilustracją tego problemu mogą być zadania: 5 i 6.

Zadanie 6 (2 pkt)

Każdemu z wymienionych w tabeli kompozytorów dawnej muzyki polskiej przyporządkuj tytuł utworu, którego jest autorem. Wybieraj spośród tytułów niżej podanych.

Lp.	Kompozytor	Tytuł utworu
1.	Mikołaj Gomółka	
2.	Mikołaj Zieleński	
3.	Adam Jarzębski	
4.	Bartłomiej Pękiel	
5.	Wacław z Szamotuł	

Tamburetta

Historiographi aciem

Modlitwa, gdy dziatki spać idą

Kleszczmy rękoma

Magnificat

Audite mortales

Sprawdzane umiejętności:

Zdający zna twórczość wybranych kompozytorów polskich (I, 2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,36%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

1. Mikołaj Gomółka *Kleszczmy rękoma*
2. Mikołaj Zieleński *Magnificat*
3. Adam Jarzębski *Tamburetta*
4. Bartłomiej Pękiel *Audite mortales*
5. Wacław z Szamotuł *Modlitwa, gdy dziatki spać idą*

Komentarz:

Zadanie zamknięte okazało się najtrudniejszym w zestawie. Zdający mieli duże problemy z doбором tytułów dzieł do nazwisk kompozytorów. Maksymalną punktację czyli dwa punkty

za zadanie uzyskało niewielu zdających. Za trzy lub cztery poprawne przyporządkowania niektórzy zdający uzyskiwali 1 punkt.

Zadanie 5. (6 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując obok tytułów utworów nazwiska ich kompozytorów oraz nazwy stylów lub kierunków muzyki XX w., które te dzieła reprezentują.

Lp.	Tytuł utworu	Kompozytor	Styl lub kierunek muzyki XX w.
1.	<i>Poemat ekstazy</i>		
2.	<i>Pulcinella</i>		
3.	<i>Suita scytyjska</i>		

Sprawdzane umiejętności:

Zdający zna twórczość wybranych kompozytorów europejskich oraz cechy stylu ich twórczości (I. 2, 3.b)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,38%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Poemat ekstazy – Skriabin, styl ekspresjonistyczny

Pulcinella – Strawiński, styl neoklasyczny

Suita scytyjska – Prokofiew, styl witalistyczny (*fowizm, barbaryzm*)

Komentarz:

Zadanie otwarte sprawdzało znajomość twórczości kompozytorów XX wieku. Za każde prawidłowo wypełnione pole tabeli zdający utrzymywali 1 punkt. Najtrudniejsze było dla zdających wskazanie kompozytora i stylu *Suity scytyjskiej*.

Arkusz II – poziom rozszerzony

Rozdział I

Najłatwiejsze dla zdających okazały się umiejętności dotyczące wiedzy o słynnych koncertach instrumentalnych, znajomość terminów i pojęć z zakresu elementów muzycznych i określeń wykonawczych, a także sprawdzających umiejętność analizy słuchowo-wzrokowej w zakresie rozpoznawania cech języka muzycznego.

Umiejętności te były sprawdzane zadaniami 7, 14, 17.

Przykładowe zadania ilustrujące sprawdzane umiejętności

Zadanie 7. (1 pkt)

Zestaw tytuły słynnych koncertów instrumentalnych z pasującymi do nich cechami. W tym celu przyporządkuj cyfrom odpowiednie litery.

1.	J. Brahms – <i>II Koncert fortepianowy B-dur</i>	A.	swobodna, jednoczęściowa budowa zbliżona do poematu symfonicznego
2.	N. Paganini – <i>II Koncert skrzypcowy h-moll</i>	B.	czteroczęściowy koncert, cechujący się równorzędną partią solisty i orkiestry
3.	F. Liszt – <i>II Koncert fortepianowy A-dur</i>	C.	błyskotliwa, popisowa partia solisty na tle akompaniującej, drugoplanowej partii orkiestry
4.	J. S. Bach – <i>V Koncert brandenburski D-dur</i>	D.	czteroczęściowy koncert, w którym partie solowe realizowane są w obsadzie triowej
		E.	koncert, w którym grupa concertino składa się z fletu, solowych skrzypiec a także koncertującego klawesynu

Sprawdzane umiejętności:

Zdający zna twórczość wybranych kompozytorów europejskich oraz cechy stylu ich słynnych dzieł (I. 2, 3.b)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,95%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

1-B, 2-C, 3-A, 4-E

Komentarz:

Zadanie zamknięte sprawdzało znajomość cech słynnych koncertów instrumentalnych z twórczości kompozytorów europejskich. Za wszystkie prawidłowe przyporządkowania zdający otrzymywali 1 punkt.

Zadanie 17. (3 pkt)

Zapoznaj się z zapisem nutowym oraz nagraniem wstępu do pierwszej części suity symfonicznej *Szeherazada* Rimskiego-Korsakowa, a następnie wykonaj polecenia A i B.

A. Zaznacz w nutach dwie podstawowe myśli tematyczne utworu, będące muzycznym odpowiednikiem głównych postaci legendarnej historii o groźnym sultanie Szahriarze i jego pięknej żonie Szeherazadzie.

B. Biorąc pod uwagę treści programowe oraz koncepcję brzmieniową utworu, wyjaśnij, w jaki sposób kompozytor zróżnicował główne myśli tematyczne. W tym celu opisz każdy z tematów, wskazując po dwa środki muzyczne służące kształtowaniu ich struktur brzmieniowych.

Sprawdzane umiejętności:

Zdający stosuje posiadaną wiedzę do opisu i analizy, rozpoznając i charakteryzując cechy języka muzycznego (II. 2 c)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,98%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Podkreślenie tematu sułtana: *takty 1-4 w klarnetach lub fagotach, lub puzonach i tubie, lub kwintecie smyczkowym*. Podkreślenie tematu Szeherezady: *takty 14-17 w skrzypcach solo*
- B. Opis tematów uwzględniający po dwa środki muzyczne służące:
 charakterystyce tematu sułtana, np.: gra tutti, niski rejestr instrumentów, recytacyjny typ melodyki, barwa instrumentów dętych, długie wartości rytmiczne.
 charakterystyce tematu Szeherezady, np.: gra solo, wysoki rejestr instrumentów, figuracyjny typ melodyki, barwa skrzypiec, drobne wartości rytmiczne.

Komentarz:

Zadanie otwarte z części analitycznej okazało się najłatwiejszym w zestawie. Zdający właściwie zaznaczali myśli tematyczne w materiale nutowym oraz właściwie je opisywali, używając odpowiedniej terminologii z zakresu cech języka muzycznego.

Rozdział II

Umiejętności, które okazały się umiarkowanie trudne dla zdających dotyczyły:

- znajomości twórczości baletowej kompozytorów XX wieku;
- znajomości kompozytorów, synów J. S. Bacha, reprezentatywnych dla danych ośrodków w dziejach muzyki;
- znajomości dzieł o szczególnym znaczeniu w dziejach muzyki polskiej;
- znajomości cech zapisu muzycznego;
- znajomości postaci wybitnych polskich wykonawców-wirtuozów;
- stosowania wiedzy do opisu cech języka muzycznego analizowanego dzieła.

Ilustracją tych problemów mogą być zadania 2, 4, 8, 10, 13, 19.

Zadanie 2. (1 pkt)

Z Baletami Rosyjskimi, słynnym zespołem założonym w Paryżu w 1909 r. przez Sergiusza Diagilewa, współpracowało wielu wybitnych artystów. Wymień dwóch kompozytorów różnych narodowości, których utwory wykonywały *Balety Rosyjskie*.

Sprawdzane umiejętności:

Zdający zna twórczość wybranych kompozytorów europejskich oraz cechy stylu ich słynnych dzieł (I. 2, 3.b)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,52%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Francja – C. Debussy,
Rosja – I. Strawiński

Komentarz:

Zadanie otwarte sprawdzało znajomość twórczości baletowej kompozytorów europejskich XX wieku. Zdający mieli za zadanie wskazać nazwiska dwóch kompozytorów różnych narodowości, współpracujących z *Baletami Rosyjskimi*. Niektórzy zdający, nieuważnie czytając polecenie, wskazywali dwóch kompozytorów rosyjskich: Strawińskiego i Prokofiewa lub dwóch kompozytorów francuskich: Debussy'ego i Ravela.

Zadanie 13. (1 pkt)

Kompozytorzy chętnie tworzyli utwory przeznaczone do wykonywania na instrumentach, na których sami grali. Połącz nazwiska kompozytorów – wirtuozów z odpowiednimi dla nich instrumentami. W tym celu przyporządkuj cyfrom właściwe litery.

1. Ignacy Jan Paderewski	A. klarnet
2. Grażyna Bacewicz	B. fortepian
3. Feliks Nowowiejski	C. organy
	D. skrzypce

Sprawdzane umiejętności:

Zdający zna postaci kompozytorów i wybitnych wykonawców (R. I. 1, I 4 c)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,57%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

1. B, 2. D, 3. C

Komentarz:

Zadanie zamknięte, polegające na przyporządkowaniu właściwej specjalności wybitnym twórcom polskim, okazało się trudne dla prawie połowy zdających. Zdający przypadkowo łączyli nazwiska z instrumentami, np. przypisując I. J. Paderewskiemu, słynnemu pianiście, zarówno skrzypce jak i klarnet.

Rozdział III

Najtrudniejszą (trudną) okazała się umiejętność dotycząca stosowania posiadanej wiedzy do analizy tekstu i odczytania informacji w nim zawartej związanej ze znajomością biografii F. Chopina.

Zadanie 5. (2 pkt)

W jednym z listów kompozytora do rodziny, ujętych w formę zabawnej gazetki, w rubryce „Wiadomości zagraniczne”, znajduje się przytoczony poniżej fragment:

Dnia 29 sierpnia [1824] J. Pan Pichon, przejeżdżając przez Nieszawę, usłyszał na płocie siedzącą Catalani, która coś całą gębą śpiewała. Zajął go to mocno, a lubo usłyszał arię i głos, niekontent jednak z tego, starał się wiersze usłyszeć. Po dwakroć przechodził koło płotu, ale na próżno, bo nic nie rozumiał; aż na koniec, zdjęty ciekawością, dobył trzech groszy, obiecał je śpiewaczce, byleby mu śpiewkę powtórzyła. Długo się kręciła, krzywiła i wymawiała, lecz zachęcona trzema groszami zdecydowała się i zaczęła śpiewać mazureczka...

A. Wymień imię i nazwisko kompozytora, autora powyższych słów, kryjącego się pod pseudonimem Pichon.

B. Podaj, jaką nazwą opatrzył kompozytor listy, z których pochodzi cytowany fragment.

Sprawdzane umiejętności:

Zdający odczytuje informacje zawarte w tekście literackim oraz postrzega związki twórczości i biografii wybranych kompozytorów (II. 3, II. 1.b)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,43%

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Fryderyk Chopin
- B. Kurier Szafarski

Komentarz:

Zadanie otwarte, zawierające cytaty z listów F. Chopina, badało umiejętności z zakresu standardu II. Wymagało wykazania się umiejętności zarówno odczytania informacji z tekstu literackiego, jak i znajomości kontekstów biograficznych z młodzieńczej twórczości F. Chopina. Wskazanie autora i nazwy listów okazało się najtrudniejszym zadaniem w zestawie maturalnym dla tegorocznych maturzystów.

Wskazówki dydaktyczne wynikające z analizy jakościowej wybranych zadań z poziomu podstawowego i rozszerzonego

Analiza zadań wykazuje, że zdający z roku na rok osiągają większą sprawność w zakresie umiejętności wykorzystywania wiedzy do analizy dzieł muzycznych oraz tworzenia dłuższej wypowiedzi, co zauważalne jest zwłaszcza wśród osób wybierających arkusz na poziomie rozszerzonym. Tegoroczny zestaw zadań wykazał, iż trudnością dla wielu zdających była umiejętność odczytania informacji zawartych w tekście literackim oraz właściwe określenie problemu wynikające z analizy takiego tekstu.

Ważne jest, aby maturzyści zwracali większą uwagę na zagadnienia związane z muzyką rodzimą, gdyż tegoroczny zestaw zadań wykazał, że nadal u wielu zdających zauważalne są duże braki z wiedzy na temat muzyki polskiej, i to zarówno np. F. Chopina, jak i kompozytorów renesansu czy muzyki XX wieku. Maturzyści, przygotowujący się do egzaminu, powinni zwrócić uwagę na kształcenie umiejętności postrzegania związków twórczości z biografią kompozytorów wskazanych w wymaganiach egzaminacyjnych (aneksy do informatora maturalnego są dostępne na stronie internetowej CKE i OKE). Pomocne w przygotowaniach do egzaminu i w rozwijaniu umiejętności z zakresu rozumienia czy stosowania terminów mogą być zamieszczone tam również arkusze maturalne wraz z modelami odpowiedzi oraz komentarze do zadań z poprzednich sesji egzaminacyjnych.